KJ-1432

M.A. (Previous)
Term End Examination, 2020

SANSKRIT

Paper - I

वैदिक साहित्यम्

Time : Three Hours] [*Maximum Marks* : 100
[*Minimum Pass Marks* : 36

नोट : **सर्वे** प्रश्नाः समाधेयाः। प्रश्नों के अंक उनके दाहिनी ओर अंकित हैं।

इकाई-I

1. (क) अधोलिखितेषु किमपि **मन्त्रद्वयं** व्याख्येयम् : 14

(*i*) अग्ने यं यज्ञमध्वरं विश्वतः परिभूरसि।
स इद्देवेषु गच्छति॥

(*ii*) अयं सु तुभ्यं वरुण स्वधावो हृदिस्तोम
उपश्रितश्चिदस्तु।
शं नः क्षेमे शमु योगे नो अस्तु यूयं पात्र
स्वस्तिभिः सदानः॥

Scanned with CamScanner

(*iii*) भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं
पश्येमाक्षभिर्यजत्राः।

स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेम देवहितं
यदायुः॥

(*iv*) यत् प्रज्ञानमुत चेतो धृतिश्च
यज्ज्योतिरन्तरमृतं प्रजासु।

यस्मान्न ऋते किञ्चन कर्म क्रियते तन्मे
मनः शिवसंकल्पमस्तु॥

(ख) इन्द्रस्य विष्णोर्वा चारित्रिकं वैशिष्ट्यं विलिख्यताम्। 6

इकाई-II

2. अधोलिखितेषु केचन **द्वे** गाथे व्याख्येये : 20

(*i*) ऋणमस्मिन् संनयति अमृतत्वं च गच्छति।
पिता पुत्रस्य जातस्य पश्येच्चेज्जीवतो मुखम्॥

(*ii*) किं नु मलं किमजिनं किमु श्मश्रूणि किं तपः।
पुत्रं ब्रह्माण इच्छध्वं स वै लोकोऽवदावदः॥

(*iii*) नानाश्रान्ताय श्रीरस्तीति रोहित शुश्रुम।
पापो नृषद्वरो जन इन्द्र इच्चरतः सखा॥

Scanned with CamScanner

(*iv*) कलिः शयानो भवति संजिहानस्तु द्वापरः।

उत्तिष्ठंस्त्रेता भवति कृतं संपद्यते चरन्॥

अथवा

हरिशचन्द्रोपाख्यानस्य कथासारो वर्णनीयः।

इकाई-III

3. अधोलिखितेषु क्योश्चिद् **द्वयोर्व्याख्या** विधेया : 20

(*i*) कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः।

एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे॥

(*ii*) तदेजति तन्नैजति तद् दूरे तद्वन्तिके।

तदन्तरस्य सर्वस्य तदु सर्वस्यास्य बाह्यतः॥

(*iii*) अन्धन्तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासजे।

ततो भूय दूव ते तमो य उ विद्यायां रताः॥

(*iv*) अग्ने नय सुपथा राये अस्मान्

विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्यः।

युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां

ते नम उक्तिं विधेम॥

Scanned with CamScanner

इकाई-IV

4. (क) कयोश्चिद् **द्वयोर्व्याख्या** विधेया : 10

(*i*) निघण्टवः कस्मात्? निगमा इमे भवन्ति।

(*ii*) षड् भावविकारा भवन्ति इति वार्ष्यायणिः।

(*iii*) न निर्बद्धा उपसर्गा अर्थान्निराहुरिति शाकटायनः।

(*iv*) व्याप्तिमत्त्वस्तु शब्दस्य।

(ख) कयोश्चिद् **द्वयोर्निर्वचनं** लेखनीयम् : 10

(*i*) आचार्यः

(*ii*) गोः

(*iii*) अश्वः

(*iv*) अग्निः

इकाई-V

5. संहितानां संक्षिप्तपरिचयः प्रस्तूयताम्। 20

अथवा

वेदाङ्गानां संक्षिप्तवर्णनं विधेयम्।

Scanned with CamScanner